

HARIDUSTEENUSTE EKSPORDI TEGEVUSKAVA

Eesmärk

Haridusteenuste ekspordi tegevuskava **eesmärk** on luua eeldused haridusvaldkonna teenuste edukaks pakkumiseks, arvestades Eesti kui haridus- ja digiriigi väga head rahvusvahelist renomeed. Tegevuskavas nähakse ette meetmed ja kirjeldatakse osapoolte rollid tegevuste elluviimisel kuni aastani 2027.

Tegevuskava on koostatud Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Haridus- ja Noorteameti juhtimisel koostöös Välisministeeriumi äridiplomaatia ja arengukoostöö osakondade, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse, Startup Estonia, ning valdkondlike esindusorganisatsioonide ja erasektori esindajate kaasabil.

Sissejuhatus

Hariduseksport on osa ülemaailmsest teenindusmajandusest ja seda peetakse kiirelt kasvavaks ning erinevaid majandusharusid ühendavaks sektoriks. Täna seisame silmitsi paljude väljakutsetega, sh ülemaailmne COVID-19 pandeemia, mis on suunanud osa maailma distantstõppele ning jätnud UNESCO andmeil ca 1,7 miljardit last hariduseta.

Eesti hariduse tuntuse peamiseks põhjuseks on eelkõige meie 15-aastaste noorte kõrged kohad PISA uuringu tulemustes. Eesti õpilased on PISA testide järgi Euroopa parimad matemaatikas, lugemises, loodusteadustes (bioloogia, füüsika, keemia) ja finantskirjaoskustes. Eesti kuvandiks on ettevõtlikkus ja innovaatus ning meil on enim iduettevõtteid ühe inimese kohta. Juunis 2020 tegutsesid Eestis ettevõtted, kes pakkusid kokku umbes 4023 haridustehnoloogiat ja hariduslahendust. COVID-19 kriisi vajadus jätkata õppetööd ka sotsiaalse distantseerumise tingimustes kasvatas hüppeliselt huvi haridusvaldkonna tehnoloogiliste lahenduste vastu.

OECD *Trends Shaping Education 2022* toob kasvuvaldkonnana välja uute tehnoloogiate ning lahenduste kasvava mõju. Eelkõige on see viide sõltuvuse kasvule platvormteenuste pakkujatest nagu Google, Apple, Amazon, ka Facebook, mis aga jätab turul piisavalt ruumi ja nõudluse kasvu õppimist ja õpetamist toetavate haridustehnoloogiliste lahenduste jaoks.

HolonIQ toob raportis *Digital Transformation in Higher Education 2022*¹ välja, et 1970. aastate lõpuks reisis igal aastal üle 1 miljoni üliõpilase välismaale õppima. 2019. aastaks oli see arv kasvanud üle 5 miljoni, mis moodustab 196 miljardit USA dollarit iga-aastastest otsekuludest. Kui maailm pandeemiast väljub, ärkab see uskumatult vastupidav turg uuesti ellu. HolonIQ raport eeldab, et 2030. aastaks on aastased kogukulud enam kui kahekordistunud. Samas väljutakse pandeemiast ka uute haridusteenuste lahendustega, sest distantstõppe vajadus, mis asendas kontaktõpet, kindlasti pandeemia eelsele tasemele ei lange – olemas on kogemus, uued digioskused ning kasvav pakkumus. Kindlasti tuleb arvestada, et mõned haridusturud taastuvad kiiremini kui teised, siin aga tekib küsimus, kuidas olla esimeste ning innovatiivsemate teenuspakkujate seas?

¹ [Global Case Studies. Digital Transformation in Higher Education. – HolonIQ](#)

I Haridusteenuste ekspordi strateegiline alus Eestis

Haridusvaldkonnas ei ole enam kõikide tegevuste, teenuste ja lahenduste pakkumine riigi kanda, vaid aina tugevamalt panustab süsteemi arengusse erasektor ja avalik sektor koostöös ettevõtete ja ettevõtjatega. Seetõttu on oluline ühtne hariduse ökosüsteemi vaade, mis mh kasvatab vajadust rahvusvahelistes tegevustes, turunduses ja ekspordis tegeleda võrgustikupõhiselt.

Eesti hariduse tugevusi ja kogemusi, süsteemi arengut ja lahendusi on võimalik skaleerida rahvusvahelisele tasandile, mistõttu on oluline strateegiliselt kokku leppida, mida haridusekspordi tegevustena nähakse, millesse ressursse investeeritakse ja millistel teemadel oleme valmis eestvedaja rolli võtma. Sihtide seadmiseks võttis Riigikogu 11. novembril 2021 vastu Hariduse arengukava aastateks 2021-2035, mis seab hariduse põhieesmärgid järgmiseks 15 aastaks. Üks seitsmest sihist aastaks 2035 on Eesti kui haridusriigi maine tõstmine maailmas. Sihiks on seatud, et oskuslik haridusturundus aitab suurendada Eesti kui haridusriigi atraktiivsust ja haridustehnoloogia edendaja tuntust. Nimetatud sihi elluviimiseks loodud tegevussuund 1.3. on suunatud õpivõimaluste mitmekesistamiseks, hariduse kvaliteedi tõstmiseks ning eesti keele ja kultuuri laiema tuntuse tagamiseks edendatakse rahvusvahelistumist ja õpirännet. Tegevussuuna elluviimiseks on võetud eesmärgiks suurendada haridusturunduse võimekust.

2021. aasta jaanuaris Vabariigi Valitsuses vastu võetud tööplaan sisaldab samuti strateegilist nõudlust haridusekspordi järele. Alapunkt 6.7. eesmärk on seada arengukoostöö eesmärgiks stabiilsuse, demokraatia ja jõukuse suurendamise Euroopa naabruses ja maailmas tervikuna, tutvustades Eesti edulugusid e-riigi, digitaalse identiteedi ning haridus- ja tervishoiuvaldkonnas. Eesmärgi ühe rakendustegevusena on välja toodud Haridusekspordi strateegiline tegevuskava väljatöötamine Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt.

Haridusteenuste ekspordivõimekust suurendavad siseriiklikud meetmed, mis on suunatud uute ja innovaatiliste hariduslahenduste väljatöötamisele, katsetamisele ning rakendamisele Eesti koolides. Selleks on Haridus- ja Teadusministeerium ja EdTech Estonia sõlminud koostööleppe, et toetada kvaliteetsete ning mõjusate haridustehnoloogiliste lahenduste väljatöötamist. Samuti jätkub mitmendat aastat koolide, haridustehnoloogide ning teadlaste koosloomeprogramm, mis tagab hariduslahenduste rakendatavuse ning teaduspõhisuse. Eesti haridusteenuste eksport saabki eelkõige hoo sisse siseturul haridusasutuste, õpilaste ja õpetajate poolt kasutust leidnud lahendusi skaleerides.

1.1. Seos teiste strateegiliste prioriteetidega

Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2025 (Haridus- ja Teadusministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeerium) ettevõtlusvaldkonna põhieesmärk on tagada, et Eesti ettevõtluskeskkond soodustab ettevõtlikkust ning teadmismahuka ettevõtluse teket ja kasvu, **kõrgema lisandväärtusega toodete ja teenuste loomist ja ekspordi ning investeringuid kõigis Eesti piirkondades**. Arengukava vajaduste põhjenduses on välja toodud, et rahvusvahelise teadus- ja arenduskoostöö potentsiaal ei ole maksimaalselt ära kasutatud ning teaduse eksport (teadusasutuste lepinguline koostöö välisettevõtetega) on vähene.

Oluline kokkupuude haridusteenuste ekspordi tegevuskava meetmete põhjendusega tuleb Eesti majanduse kõrge lisandväärtusega toodete ja teenuste võrdlemisi väiksest ekspordimahust. Madal ekspordivõimekus on seotud Eesti toodete-teenuste vähese rahvusvaheline tuntusega. **Siinkohal saab koordineeritud haridusturundus tuua kaasa Eesti toodete ja teenuste laiemat tuntust.**

Eesti äridiplomaatia strateegia 2017 (ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri käskkiri 28.12.2017) kohaselt on Eesti ettevõtete ekspordialane suutlikkus ning väliskapitali kaasamise võimekus piiratud ning vajab riigipoolset arendavat tuge. Esmalt on ettevõtetel puudujäägid rahvusvahelises turunduses, mida nendivad ettevõtjad ise. Lisaks nimetavad Eesti ettevõtjad nende ees seisvate probleemidena keerukamate ja lõpptarbijale suunatud toodete madalat osakaalu eksportööride tooteportfellis ning nõrka tootearendust. Samad kitsaskohad kehtivad hetkel, aastal 2022, haridusteenuste pakkujate ringis.

Haridusteenuste ekspordi tegevuskava rakendamise vaates on oluline olla äridiplomaatia strateegia põhimõtte 2 elluviimises kaasatud. Põhimõtte näeb ette **sektoripõhiste väärtuspakkumiste välja töötamist, mis peavad aitama tagada Eesti rahvusvahelise konkurentsivõime** lisaks tänasele ka tulevikus, st väärtuspakkumiste kaudu seatakse paika ühtsed eesmärgid ja tegevusplaan. Välisministeeriumi taasterahastu (RRF) riigistrateegiate elluviimisel tagatakse, et haridusteenused on nn tootepaketina nimetatud väärtuspakkumiste osa.

Haridusvaldkonna delegatsioonide ning missioonide läbiviimist toetab põhimõtte 4, mis keskendub **regulaarsete ja sihistatud ärimissioonide planeerimisele ja teostamisele ning ministrite ja kõrgemate riigiametnike rolli suurendamisele äridiplomaatias**. Hariduse äridelegatsioon on olnud osa mitmete ministrite delegatsioonides. **Taasterahastu reformide tulemusel on võimalik tagada ühtsete ja läbivate väärtuspakkumiste ning sõnumite edastamine.**

Strateegia põhimõtte 5, mis keskendub ekspordi- ja investeeringunõunike arvu kasvule välisesindustes (lähtub konkurentsivõimekava „Eesti 2020“ põhisuundadest), toetab meedet suunata UK turule äridiplomaatika fookusega hariduse esindaja.

Eesti äridiplomaatia strateegia Jaapanis 2020–2025 toob välja, et Jaapanil on suur huvi **Eesti maailmatasemel (põhi)haridussüsteemi ja haridusvaldkonna IT lahenduste (EdTech ettevõtete) vastu**. Põhjuseks on eelkõige meie 15-aastaste noorte kõrged kohad PISA edetabelites – Euroopas esimesed, maailmas 4. kohal.

Haridusteenuste ekspordivõimekusega nn pakendatud lahenduste olemasolu vajadus on selgelt ära märgitud: Jaapani turule sisenemiseks on vajalik ka näidata, kuidas kasvab jaapanlase elukvaliteet või kuidas aitab konkreetne teenus või toode lahendada eksisteerivat probleemi.

Strateegias on välja toodud edasised sammud Eesti EdTech sektori koostöö osas:

- Jätkata koostööd Jaapani riigiasutuste ja kohalike omavalitsutega, et kaardistada Jaapani haridussüsteemi eripärad. Eesti e-kooli lahendusi on praegu võimalik müüa vaid erakoolidele;
- Teha koostööd haridussaadikuga ning algatada arutelu, kuidas üheskoos Eesti e
- EdTech lahendusi Jaapani turule senisest veelgi edukamalt pakkuda.

Eesti Välispoliitika arengukava 2030 toob välispoliitikat soodustava tugevusena mh välja ka positiivse e-riigi ning selles osana hariduse ja teaduse kuvandi, millel on oluline roll nii välispoliitilise, julgeoleku kui ka ettevõtluskeskkonna vaates.

Täiendavat turunduslikku fookust ning tuge kasvatamaks tuntust nii ELs kui kolmandates riikides rõhutatakse strateegias ka täpsemalt. Nimelt, läbiv element Eesti rahvusvahelise maine tugevdamisel on toetuda meie tugevustele, mille hulgas on e-riik, digitaalne identiteet ja e-teenused ning küberturvalisus, kultuurikoostöö, **haridus- ja teaduskoostöö tõhustamine ning rahvusvahelistumine**. Kuid vaatamata sellele, et Eesti on neis valdkondades saavutanud teatud tuntuse, on veelgi vaja pöörata tähelepanu Eesti tutvustamisele ELis ja kolmandates riikides.²

Eesti Aafrika regioonistrateegias 2020–2030 on haridusteenuste ekspordi kokkupuude Aafrika regiooniga eelkõige võimalik läbi arengukoostöö meetmete. Aafrika riikide arenguvajadustest lähtudes keskendub Eesti arengukoostöös hea valitsemistava, **hariduse**, tervishoiu, ettevõtluse ja innovatsiooni teostamisele. COVID-19 pandeemia tõttu on **kasvanud vajadus tõhusate digilahenduste järele, mistõttu keskendub Eesti edaspidi veelgi enam e-hariduse (sh digioskuste) ja e-tervise projektidele**. Eesti haridusteenustele esitab tellimuse eesmärk, mis keskendub järgmisele: kaasata arengukoostöö projektidesse senisest enam uuenduslikke era-, avaliku ja kolmanda sektori digilahendusi, keskendudes e-valitsemisele, e-haridusele ja e-tervisele.

Eesti arengukoostöö põhimõtted lähtuvad ka ÜRO kestva arengu eesmärgist nr 4, milleks on **kvaliteetse hariduse kättesaadavuse tagamine**. Eesti kahepoolne arengukoostöö keskendub prioriteetsetele partnerriikidele. Eesti esmane huvi Euroopa Liidu idanaabruses on demokraatliku ja õigusriigil põhineva turvalise ja majanduslikult eduka naabruskonna edendamine ning selle järkjärguline lõimimine Euroopa Liiduga. Kolme EL-iga assotsiatsiooni- ja vabakaubanduslepingu sõlminud partnerriigi Ukraina, Gruusia ning Moldova jaoks on Välisministeerium välja töötanud arengukoostöö maastrateegiad.

Eesti kosmosepoliitika ja programmi 2020–2027 eesmärk on võimaldada tehnoloogiapõhise ettevõtluse arengut Eestis ja selle tulemusena suurendada toodete ja teenuste ekspordi, arendada haridust ja teadust. Oluline on parandada Eesti ettevõtete positsiooni tarneahelates ja aidata kaasa peatöövõtjate tekkele Eestis.

Work in Estonia Välistalentide kaasamise tegevuskava 2022–2025 analüüsist selgub Eesti hariduse maine ja kvaliteedi teadlikkuse otsene mõju Eesti kui töövõimaluste sihtriigi tuntusele. Head ja oskusi täiendavad siseriiklikud õpi- ja täienduskoolituse võimalused on töökoha sihtriiki valides olulise tähtsusega. Eestis napib nii lähi- kui pikaajalises perspektiivis kõrgemat lisandväärtust loovaid töötajaid. Selliste töötajate nappus pärsib ettevõtete võimekust luua ja kasutada tipptehnoloogiaid, kasvatada ekspordi ja kaasata suuremas mahus investeringuid. Välistalentide senisest suurem kaasamine on üks strateegilistest ja riiklikult toetatud meetmetest leevendamaks kvalifitseeritud tööjõu puudujääki ning mis võtab välistalentide kaasamise tegevuskava elluviimisel jooksvalt arvesse nii muutusi tööjõuturul (nt OSKA uuringud tööjõuturu muutuste kohta) kui hariduse ja koolituse valdkonna võimekust katta vajaminevat tööjõu puudujääki.

² Eesti Välispoliitika arengukava 2030, lk 9

1.1. Definitsioonid

Käesoleva tegevuskava raames käsitletakse mõistet haridusteenuste eksport. Eesti Statistikaameti kohaselt esineb teenuste eksport juhul, kui Eesti resident müüb teenuse mitteresidendile, sh välismaal asuvale samasse kontserni kuuluvale majandusüksusele. Teenuse osutamiseks ei pea ületama riigipiire, st teenust võib osutada nii Eestis kui ka välismaal. Haridusteenuste vaates toimub teenuste pakumine kas Eestis, mitteresidendile või väljaspool Eestit samuti mitteresidendile.

Hariduseksport – tulule orienteeritud tegevuste, teenuste ja toodete, programmide jm süstematiseeritud ja strateegiline pakumine välisurgudele.

Haridusteenuse eksport – riigi või erasektori poolt välja töötatud konkreetse lahenduse või toote, aga ka oskusteabe hinnastatud pakumine.

Hariduse rahvusvahelistumine – rahvusvahelise kogemuse ja pädevuse toomine haridussüsteemi ja institutsioonidesse.

Haridusturundus – turunduse haru, mis koondab meetodeid, strateegiaid ja tööriistu turu analüüsimiseks, haridusasutuse või -ettevõtte teenuste kohandamiseks potentsiaalse klientuuri vajadustele ja ootustele ning nende väärtuspakkumise edendamiseks. Haridusturunduse sihiks on kaubamärgi tekitamine, et suurendada pakutava teenuse või toote väärtust ja nähtavust.

1.2. Mõju majandusele ja ühiskonnale laiemalt

Juba 2017. aastal koostatud Eesti äridiplomaatia strateegias toodi välja, et Eesti ettevõtete ekspordialane suutlikkus ning väliskapitali kaasamise võimekus on piiratud ning vajab riigipoolset arendavat tuge. Sama sõnumi oleme 2022. aastal saanud haridusvaldkonna esindajate: EdTech Estonia, StartUp Estonia ning Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidu (ITL) poolt. Ka 2017. aastal tõdeti, et esmalt on ettevõtetel puudujäägid rahvusvahelises turunduses ning puudu vajalikust kontaktvõrgustikust välisriikides kui ka oskustes teha rahvusvahelist müüki. Lisaks nimetavad Eesti ettevõtjad nende ees seisvate probleemidena keerukamate ja lõpptarbijale suunatud toodete madalat osakaalu eksportööride tooteportfellis ning nõrka tootearendust. Need väljakutsed on osaliselt EASi ekspordimeetme raames saanud leevendust, kuid haridusteenuste pakujate vajadused ei ole leidnud veel täitmist.

Eesti eksport, ka haridusteenuste eksport, on suunatud peamiselt meie lähiturgudele. Selle põhjuseks on tänaseks juba pikaajaliseks kujunenud lähedased ärisuhted (sh allhange), pikaajaline haridus- ja teaduskoostöö ning ettevõtete rohketest omaniksuhetest tulenevad seosed. Siiski on järjest enam Eesti ettevõtjaid hakanud vaatama ka kaugemate ja vähem traditsiooniliste turgude poole.

Haridusteenuste ekspordil on kohalikku majandusstruktuuri arvestades teatav eelis. Koguekspordist moodustavad teenused käesolevaks ajaks peaaegu kolmandiku, olles oma osakaalu viimasel viiel aastal kaupade arvelt tublisti kasvatanud. Mitmekordset tõusu on näidanud erinevad haridusteenused, milles omab kõrget potentsiaali kõrgharidussektor, mis on viimastel aastatel selgelt kõige laiemas rahvusvahelise haarde omandanud.³ Kõrghariduse rahvusvahelisel turundamisel konkureerib Eesti nii

³ S. Kalder „Tallinna Tehnikaülikooli kõrghariduse kui õppeteenuse rahvusvahelistumine ja eksport“, magistritöö, lk 6, TTÜ 2018

Skandinaavia kui Ida-Euroopa teenusepakkujatega ja teatud valdkondades ka globaalsel turul koos maailma tippülikoolidega.

Eesti majanduskasvu jaoks mängib kaupade ja teenuste eksport väga tähtsat rolli, sest majanduse avatus ja ekspordi osatähtsus SKP-st on suur. Eesti ekspordis domineerivad tööjõumahukad valdkonnad, mis on aga üha süveneva palgasurve tõttu tugeva löögi all. Eesti avatud majandus on vastuvõtlik väliskeskkonna muutustele (Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035).

1.3. Haridusteenuste ekspordi osapooled

Haridusteenuste ekspordi ümarlaud — Haridus- ja Teadusministeeriumile haridusteenuste ekspordi strateegiliste suuniste jaoks nõuandev kogu, mis ühendab valdkonna osapooled.

Haridus- ja Teadusministeerium (HTM) — haridusteenuste ekspordi tegevuste strateegiline juhtimine, sõnumitega sisustamine.

Haridus- ja Noorteamet (Harno) — Education Estonia ja Study in Estonia: turundus, äriseminarid, messid, delegatsioonide vastuvõtt.

Hariduse erisaadik — haridusteenuste ekspordi tegevuste strateegiline kujundamine ja esindamine.

Välisministeeriumi (VM) äridiplomaatia — Eesti välisesinduste võrgustiku kaudu haridussektori ettevõtete teenindamine sihtriikides koostöös EAS/Kredex ühendsihtasutuse välisesindajatega, sh vastavalt valminud strateegiale riigi- ja piirkonnapõhiste haridusteenuste ärivõimaluste vahendamine. Taasterahastu raames loodavatesse ettevõtluskeskustesse haridusteenuste tootepakettide kaasamine, samuti pop-up missioonides haridusteenuste esindatuse tagamine.

Välisministeeriumi arengukoostöö — haridusteenuste ekspordivõimaluste avamine arengukoostöö sihtriikides: doonororganisatsioonide ning sihtriikide vajaduste vahendamine, ühispakkumistes osalemisvõimalustest teavitamine.

SA Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus (ESTDEV) — haridusteenuste jaoks arengukoostöö projektide taotlemine ning elluviimine, vajalike teenuspakettide koostamine sihtriigiti.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM) — EdTech ja haridusvaldkonna tehnoloogia teenuste kaasamine IKT ökosüsteemi arendustesse, sh ettevõtlustoetustele ligipääsul.

Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA (EAS) — koostöö Startup Estonia, Work in Estonia ja E-residentsuse meeskondadega Eesti hariduse tutvustamiseks. Ekspordiesindajate võrgustiku kaudu vajalike klientide leidmine sihtriikides, turule sisenemise nõu ning tugiteenused (sh koolitused ja messitoetused ekspordivõimekuse kasvatamiseks).

EdTech Estonia — haridustehnoloogia ettevõtete vajaduste ja võimaluste esindamine, uutele turgudele laienemine, haridusinnovatsiooni ja tehnoloogilisse arengusse panustamine.

Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit (ITL) — e-riigi klatri juurde digihariduse fookuse kujundamine, võimekuse kasv olla partneriks arengukoostöö pakkumuses.

Eesti Koolijuhtide Ühendus – haridusteenuste loomine vastavalt sihtgrupi vajadustele
Eesti Kutseõppe Edendamise Ühing – haridusteenuste loomine vastavalt sihtgrupi vajadustele

Rakenduskõrgkoolide Rektore Nõukogu – haridusteenuste loomine vastavalt sihtgrupi vajadustele

Rektore Nõukogu – haridusteenuste loomine vastavalt sihtgrupi vajadustele

II Haridusteenuste ekspordi sihtriikide kaardistus

Sihtriikide kaardistus põhineb Haridus- ja Teadusministeeriumi rahvusvahelise koostöö prioriteetidel, äridiplomaatia ja arengukoostöö eesmärkidel ning haridusteenuse pakkuja strateegilistel vajadustel.

2.1. Prioriteetsed sihtpiirkonnad

Haridus- ja Teadusministeeriumi rahvusvahelise koostöö põhimõtete alusel on prioriteetseks:

- a. Institutsionaalne koostöö Euroopa Liidus. Võrdse olulisusega on koostöö OECD ja selle liikmesriikidega, esmajärgus hariduse ning teaduse ja tehnoloogia tippriikidega, samuti igakülgne koostöö Balti- ja Põhjamaade ning Euroopa Majanduspiirkonna riikidega.
- b. Koostöö teiste rahvusvaheliste organisatsioonide formaadis, sh ÜRO, UNESCO, Euroopa Nõukogu, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioon, Maailmapank, Rahvusvaheline Valuutafond jt.
- c. Peamised välispoliitiliselt olulised partnerriigid haridussuunalises rahvusvahelises koostöös, aga ka julgeolekupoliitilistest aspektidest tulenevalt (UK, USA, Kanada, Prantsusmaa, Madalmaad + Põhja-Balti). Samuti olulised välispoliitilised partnerid Aasias (Jaapan, Singapur, Lõuna-Korea), ning Lähis-Idas (AÜE).
- d. Eesti välispoliitika arengukava arengukoostöö programmi prioriteetriigid, mis on HTMi ja VMi vahel kokku lepitud (Idapartnerlus: Ukraina, Gruusia, Moldova; Aafrika: Keenia, Uganda, Ghana; suured doonororganisatsioonid: UNICEF, GPE, GIZ).

Välisministeerium on EL taasterahastu raames koostamas ka riikide ja -regioonide äristrateegiad, mis haakuvad samuti haridusteenuste ekspordi sihtriikidega. Valmivad äristrateegiad saavad sisaldama sihtriigi- või regiooni konkreetsete eesmärkidega äridiplomaatia tegevuskava viie aasta perspektiivis. Reformi kasusaajateks on 1) ettevõtjad, 2) majandusametnikud ja 3) riigiametnikud. Kokku valmib 2026 aastaks 13 riikide või regioonide äristrateegiat. Strateegiate alareform koosneb kolmest komponendist: 1) riigistrateegiad, 2) tootepaketid, sh ka haridus ning 3) tark nõuanne ettevõtjale, kusjuures kõik komponendid on omavahel seotud. Äristrateegiate valmimine on kavandatud praeguse seisuga järgmistesse riikidesse: UK, Korea, Jaapan, Singapur, AÜE (ja Saudi Araabia) ning USA.⁴

⁴ VM sihtriikide ja äristrateegiate visioonidokument.

2.2. Prioriteetsete sihtpiirkondade kaardistus partneripõhiselt⁵:

	HTM	VM äridipl.	VM arenguk.	Haridus- asutused	EdTech Estonia	ITL	MKM
Euroopa							
Saksamaa		x			x		
Poola		x			x		
Norra	x						x
Rootsi	x						
Island	x						
Taani	x						
Soome	x						
Läti	x						
Leedu	x						
Prantsusmaa	x						
Holland	x						
Hispaania		x					
Itaalia		x					
Tšehhi		x			x		
UK		x			x		
Israël							x
Gruusia	x		x		x		
Moldova	x		x				
Ukraina	x		x		x		
Aasia:							
Jaapan	x	x					
Singapur	x	x		x	x		
Lõuna-Korea	x	x					
Vietnam							x
Lähis-Ida:							
Araabia Ühendemiraadid		x			x		x
Saudi Araabia		x					x
Aafrika:							
Keenia	x		x		x		
Uganda			x				
Ghana			x				
Botswana			x				
Põhja- Ameerika:							
Kanada	x	x					x
USA	x	x			x		x

III Eesti hariduse rahvusvahelised tuumsõnumid⁶

- **Eesti haridus on maailma tipus, oleme muutunud õppijatest suunanäitajateks.** Eesti on viimase 20-30 aasta jooksul viinud läbi hulgaliselt reforme, mis on muutnud hariduse omandamise õppijakeskseks, kaasaegsemaks, tulevikku vaatavaks ning õppimist väärtustavaks. Oleme rakendanud teiste riikide parimaid praktikaid, aga olnud julged avastama ja katsetama uut.

⁵ Tabel täieneb välispoliitika prioriteetide ja RRF sihtturgude analüüsi tulemusena 2022. aasta lõpus.

⁶ Vt täiendavalt LISA 3 (Tugevused ja võimalused)

- **Eestlased usuvad haridusse, väärtustavad oskusi ja teadmisi ning soovivad end pidevalt täiendada.** Eesti üldharidus on maailma tipus, inimeste erilised ja süvitsi/sügavad/rikkad/laialdased oskused, pädevused ja teadmised on omandatud tänu Eesti terviklikule ja ühtsele, kaasavale ning võrdse ligipääsu ja laialdase autonoomiaga haridussüsteemile. Eesti haridussüsteem moodustab alus-, põhi-, kesk-, kutse- ja kõrghariduse ning elukestva õppe ja huviharidusega kõikidele Eesti elanikele laialdasi eneseteostusvõimalusi pakkuva keskkonna.
- **Eesti koolides õpetatakse õppima ning haridussüsteem vaatab faktidest kaugemale.** Koolis õpetatav keskendub erinevate oskuste ja pädevuste kujundamisele, oluline on oskus luua seoseid, küsida küsimusi, osata luua midagi uut ning omandada uusi oskusi. Õpioskus tagab ühiskonna liikmetele võimaluse omandada tööturu vajadustele vastavaid oskusi, olla konkurentsivõimeline ning astuda vastu kaasaja väljakutstele.
- **Eesti hariduspoliitika põhineb tõenduspõhistel otsustel ja strateegilistel kokkulepetel.** Riik kogub keskselt haridusandmeid, mis võimaldab haridussüsteemi arendamiseks teha kaalutletud ja analüüsidel põhinevaid otsuseid. Suur osa haridusandmetest on avalikud, igaüks saab vaadata kodukoha kooli statistikat ning vaadata koolide panust õpilaste arengusse.

IV Haridusteenuste ekspordi valdkondlikud eesmärgid ja tegevused

4.1. Eesti kui poliitikakujundamise kogemuse ja oskusteabe jagaja

Peamised tegutsejad on HTM koos haldusalaga, Välisministeerium koos välisesinduste võrgustikuga, kaasuvad era- ja kolmanda sektori partnerid.

Eesmärgid:

1. Eesti üldine tuntus maailmas haridusriigina ehk **panus välis- ja julgeolekupoliitikasse kasvab.** Eesti riigi rahvusvahelisele loole targa ja haritud rahva sõnumi lisamine tõstab kogu riigi usaldusväärust ja aitab luua uusi suhteid. Eesti haridusvaldkonna poliitikakujundamise, oskusteabe ja reformikogemuse jagamine on **süsteematiseeritud ja mõtestatud.**
Elluviimist toetavad meetmed 1-2 (vt lisa 1).
2. Haridusvaldkonna oskusteabe jagamisel **tunneme sihtgruppi ja turgu.** Suurenenud on kohalolu ja ekspordimaht prioriteetsetel turgudel.
Elluviimist toetavad meetmed 3-4.
3. **Arengukoostöö on tihedamalt sidustatud** haridusteenuste ekspordi võimekusega.
Elluviimist toetavad meetmed 5-6.

4.2. Eesti kui kvaliteetse (kõrg)hariduse sihtriik

Peamised tegutsejad on HTM koos haldusalaga, Välisministeerium koos välisesinduste võrgustikuga (peaasjalikult konsulaarteenuse vaatest), (kõrg)koolid.

Eesmärgid⁷:

1. **Eksport toimib (kõrg)hariduse kvaliteedimootorina.** Rahvusvaheline keskkond panustab kõrghariduse ja teaduse kvaliteeti, nähtavusse ja tagab sellega koos jätkusuutlikkust. Rahvusvaheline kogemus võimaldab omandada uusi teadmisi, kogemusi ja luua uusi kontakte, mis omakorda panustavad ka üldiselt inimeste enesearengusse.
Elluviimist toetab meede 7.
2. **(Kõrg)haridus on ühiskonda ja majandusse panustaja.** Riigil on läbimõeldud talendipoliitika kasvatamaks majanduse konkurentsivõimet. Riigi jaoks on vaja leida vajalike teadmiste ja oskustega inimesi ning neid riigi arenguks rakendada.
Elluviimist toetab meede 8.

4.3. Eesti kui hariduslahenduste pakkuja

Peamised tegutsejad on HTM koos haldusalaga, haridusasutused, haridustehnoloogia ettevõtted ja teised haridusvaldkonnas toimetavad ettevõtted, Välisministeerium äridiplomaatia kaudu, EAS ekspordinäpunike võrgustiku ja ettevõtete ekspordivõimekuse kasvatamise tegevustega.

Eesmärgid:

1. **Riik tegeleb süstemaatiliselt ekspordivalmis teenuste ja toodetega nii avalikus kui erasektoris.**
Elluviimist toetavad meetmed 2, 5, 8.
2. **Riigil on olemas haridusteenuste ekspordiks sobivate välisturgude kaardistus,** mis toetab ka Eesti välisesindust ja EASi esindajate tegevust.
Elluviimist toetavad meetmed 2-6.

V Seire ja andmed

Haridusteenuste ekspordi toetamiseks ning mõjususe hindamiseks on oluline luua pidev seirevõimekus, mis panustab ka valdkonna prognoosivõimekuse kasvu (trendid, vajadused, konkurendid jm). Seirevõimekuse kasv eeldab valdkonnas vajaliku kompetentsi olemasolu ning pidevat suhtlust teenusepakkujatega, mida Education Estonia tegevused oma olemuselt pakuvad.

Education Estonia tegevuste tulemuslikkust saab hinnata järgmiste mõõdikute toel:

- Kasulike kontaktide (*lead*) arv, mis jõuab Education Estoniast ettevõtteni.
- Vastuvõetud delegatsioonide arv aastas.
- Sotsiaalmeediakanalite (Meta, Twitter, LinkedIn jt) kasutusstatistika kuus ja aastas.
- Korraldatud turundusürituste arv aastas.

Hariduse erisaadiku tegevuste tulemuslikkust saab hinnata sarnastel alustel:

- Kasulike kontaktide (*lead*) arv, mis jõuab partneriteni.

⁷ Lisaks Kõrghariduse rahvusvahelistumise põhimõtete ning Study in Estonia tegevustele.

- Kontaktide toel sõlmitud kokkulepete arv ja maht (EUR).

Statistikaameti teenuste ekspordi kvartaalsetest andmetest selgub kutse-, teadus- ja tehnikaalase tegevuse ning hariduse valdkonna käibed. Kahjuks teenuste omanikke andmekaitse kohaselt avaldada ei tohi.

Tabel 1: Teenuste eksport tegevusala (EMTAK 2008) järgi, kvartal | III kvartal 2020 – IV kvartal 2021 (Ühik: miljonit eurot)

	III kvartal 2020	IV kvartal 2020	I kvartal 2021	II kvartal 2021	III kvartal 2021	IV kvartal 2021
Kokku – kõik tegevusalad	1 445,7	1 499,9	1 668,1	1 929,9	2 129,2	2 679,4
Info ja side	316,6	428,5	436,8	518,7	567,3	586,9
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	113,0	149,7	146,4	193,4	187,8	498,4
Haridus	3,2	3,9	3,6	4,5	4,3	7,2
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	11,3	12,0	4,7	6,2	6,8	6,1

Info: <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/majandus/valiskaubandus/teenuste-eksport>

Haridustehnoloogia valdkonna teenuste tulemuslikkust mõõdab EdTech Estonia oma liikmeskonnas.

Tabel 2: Haridustehnoloogia valdkonnas otseselt tegutsevate ettevõtete põhinäitajad seisuga 31.12.2021 (EMTA andmed alates 2018. aastast, koostaja EdTech Estonia):

Mõõdik	Ühik	Näitaja 2021*	% 2020 aastast	Näitaja 2020	% 2019 aastast	Näitaja 2019	% 2018 aastast	Näitaja 2018
Registreeritud EdTech ettevõtte arv	arv	47	109%	43	110%	40	125%	32
Töötajate arv EdTech ettevõtetes		188	128%	147	99%	148	113%	127
Ettevõtete kogukäive MEUR		10,28	151%	6,80	110%	6,16	141%	4,4
Maksud, sh tööjõu- ja riigimaksud MEUR		3,91	113%	3,46	104%	3,33	133%	2,5

* Esitatud andmetes ei kajastu Kahootile müüdud Language Drops, USA-s peamiselt tegutsev üle 10-ne aasta vana Sona System ja teistes sektorites tegutsevad ettevõtted (Kõneravi.ee, Loquiz, Triumf Health, Mobi labs, Schoolaby jt), kuna nende majandustegevus on laiapõhjalisem ja nimetatud lahendused ei ole eristatavad ettevõtete teistest teenustest.

LISA 1 Meetmed ja tegevused

Meede 1 – Ühtsed Eesti hariduse sõnumid ja väärtuspakkumine maailmale

Tegevused/teenused	Vastutaja	Eelarve	Tähtaeg
Eesti hariduse globaalseks tutvustamiseks võtmesõnumite loomine ja/või ajakohastamine.	HTM, Harno	-	III kv 2022, edasi jooksev
Haridusprioriteetide ja -sõnumite kokku leppimine rahvusvaheliste organisatsioonide ja -koostööplatvormide sisendiks (UNESCO, UNICEF, Global Partnership for Education, GENE jt)	HTM, VM	-	III kv 2022
- Haridusvaldkonna delegatsioonide ja missioonide asutuste- ja valdkondade vaheline koordineerimine. - Ministrite ja kõrgemate riigiametnike äridiplomaatia visiitidesse panustamine. Ühtse ja läbiva väärtuspakkumise ja sõnumite edastamine.	HTM, VM	Välisvisiitidega kaasnevad kulud	jooksev

Meede 2 – Education Estonia (EE) arendamine

Tegevused/teenused	Vastutaja	Eelarve	Tähtaeg
- Sisutootmine sotsiaalmeediakanalite (FB, Twitter, LinkedIn) jaoks ja jälgijaskonna kasvatamine. Rahvusvaheliste sidusrühmadega suhtlemine. - EE kodulehe arendused ja EE uudiskiri 1x kuus (rahvusvahelise auditooriumi jaoks Eesti hariduskogemuse jagamine). - Ministeeriumite ning rakendusagentuuride esindajate tasemel delegatsioonide vastuvõtmine Eesti hariduslahenduste tutvustamiseks. - Koostöökokkulepped õppeasutuste esindajate ning hariduslahenduste pakkujatega, kõneisikute koolitus.	Harno	200 000 EUR	jooksev
- Education Estonia liikmetele ja võrgustiku partneritele (haridusasutuste esindajad, ministeeriumid jt): - riigipõhiste infoseminaride korraldamine koostöös Eesti e-esitluskeskuse ja Eestis resideerivate välisriigi saatkondadega. - äriedenduskohtumiste ja -briifingute organiseerimine koostöös Eesti saatkondadega välisriikides. Lahenduste tutvustus, ekspordi kogemuslood (formaadi valik, esinejatega kokkulepped, seminari tehniline tugi, jmt). 2-3 korda aastas võrgustikuüritused, kus tutvustatakse Education Estonia tegevusi ja arenguid.			jooksev
Haridusteenuste tekkeks vajaliku arendustoe tagamine, taotlusmeetme loomine (EdTech Estoniaga sisulise MOU rakendamine).	HTM, EAS		jooksev

- Education Estonia turundusbrändi võimekuse kasvatamine, sh toote- ja teenuspakettide loomine - Education Estonia liikmete hulga kasvatamine, täiendavate hüvede loomine.	HTM, Harno	Vajab täiendavaid ressursse	Täiendavate ressursside olemasolul
- Koolitused hariduslahenduste pakkujatele (põhiliste sihtpiirkondade eripärad, kuidas jõuda ostjani, kuidas leida ja hoida kliente, hinnastamine, jmt). - Välismessid hariduslahenduste pakkujatele (London BETT, Edutech Asia, USA ISTE jmt). - Eesti hariduslahenduste ja -kogemuse külastuskeskuse käivitamine (nn Education HUB, sh nutiklassi lahendus), riik koostöös partneritega, et toimuks teenuse müük maksvale kliendile.	VM, EAS Lisaks Harno	Vajab täiendavaid ja/või HTMi-väliseid ressursse	Täiendavate ressursside olemasolul

Meede 3 – Haridusteenuste ekspordi prioriteetsete sihtriikide nimekiri ja turuanalüüs, kokkulepped

Tegevused/teenused	Vastutaja	Eelarve	Tähtaeg
Äridiplomaatia vaatest oluliste sihtturgude kaardistus ja turuanalüüs.	VM (ÄD)	RRF (VM)	IV kv 2022
Sihtriikide iga-aastane kooskõlastamine ja/või nimekirja täiendamine koostöös partneritega.	HTM, VM (ÄD)	-	jooksev
Eesti-Soome tulevikukoostöö raporti hariduse valdkonna ühistegevuste kavandamine ja rakendamine haridusturunduses ning arengukoostöös: koostada ühine tegevuskava.	HTM, VM (ÄD ja AK)	-	I kv 2023

Meede 4 – Haridusnõuniku ametikoht prioriteetses sihtriigis

Tegevused/teenused	Vastutaja	Eelarve	Tähtaeg
Luaa Eesti suursaatkonna juurde riigis X (tulenevalt turuanalüüsist, potentsiaalne ÜK/London) tähtajaline haridusteenuste ekspordi fookusega nõuniku ametikoht haridusteenuste müügi ja Eestisse välistudengite toomise suurendamiseks.	VM (ÄD), HTM	RRF (VM)	Sõltub meede 3 analüüsist

Meede 5 – Arengukoostöö võimekuse ja prioriteetide ühildamine

Tegevused/teenused	Vastutaja	Eelarve	Tähtaeg
Arengukoostöö jaoks sobivate haridusteenuste kaardistus ja teenuspakumise koostamine vastavalt sihtturu vajadusele.	ESTDEV	RRF (VM)	IV kv 2022
Arengukoostöö jaoks haridusteenuste pakkujate võimekust arvestades haridusprioriteetide koostamine.	HTM, VM (ÄD)	-	I kv 2023, edasi jooksev

Meede 6 – Eesti-Soome arengukoostöö tegevuste ühine sihistamine

Tegevused/teenused	Vastutaja	Eelarve	
Koostöös Soome Haridusministeeriumiga Aafrika ja idapartnerluse riikide toetamiseks: ühispakkumise koostamine (EE-FI tulevikukoostöö raporti baasilt).	HTM, VM (AK), ESTDEV, Harno	-	2023

Meede 7 – Estonian University tasemeõppe pakkumus

Tegevused/teenused	Vastutaja	Eelarve	Tähtaeg
Eesti kõrghariduse pakkumist ja ühisõppekavade loomist toetava Estonian University digiplatvormi loomine.			?

Meede 8 – Teiste haridustasemete ekspordivõimekuse kasvatamine

Tegevused/teenused	Vastutaja	Eelarve	Tähtaeg
Kutsehariduse valdkonna haridusteenuste ekspordivõimekuse kasvu toetamine läbi valdkonna ekspordivõimekusega teenuste kaardistuse.	Harno	-	
Üldhariduse piiriüleseks pakkumiseks e-gümnaasiumi loomine võimekusega pakkuda üldharidust nii eesti kui inglise keeles.		-	

LISA 2 Haridusteenuste ekspordi arendamise vajadused ja võimalused partnerite vaates

I Avaliku sektori haridusteenuste arendamise vajadused ja võimalused

a) Üldharidus (Eesti Koolijuhtide Ühendus)

Hetkeseis: rahvusvaheline koostöö ning haridusteenuste eksporditegevused on võimalus lahendada ka mitmeid siseriiklikke vajadusi.

1. Koolijuhtide koolitusvõimekuse kasv läbi praktikaprogrammide. Nii koolijuhtidele kui ka tulevastele õpetajatele praktikavõimaluste korraldamine Eestis tasemeõppe osana. Töötada välja vastav programm. Vajalik teada sihtriike, kus võiks sellise teenuse vastu olla huvi. Hetke sihtriik: Holland.
2. Globaalne Eesti kool, mis suunatud nii Eesti kui välisriikide üldhariduse õpilastele, kes õpivad Eesti õppekava järgi. Võimalus läbida kogu tasemeõpe või vajadusel teatud ained (nt estika ained) kas eesti keeles, inglise keeles või kombineeritult.
3. Rahvusvaheliste delegatsioonide vastuvõtt. Sõlmida koolidega lepingud ning võimalusel näha rahvusvahelist tegevust koolijuhi rolli ja karjääri osana. Tekitada võtmekoolide võrgustik.
4. EKJÜ võimalus kasvada ning pakkuda koolitusi kui organisatsioon — vaja kommunikatsiooni ja turundustuge.
5. Koolijuhtidest haridusvaldkonna võtmekõnelejate (TED-kõnelejate) koolitamine ning kaasamine.
6. Luua Eestis vähemalt Euroopa tasandi aastane hariduse suurkonverents — European Education Forum. Eesmärk tuua hariduse võtmeüritus kord aastas Eestisse.
7. Koolides toimiva haridusinnovatsiooni kaardistamiseks töötada välja toimiv tegevuste pakett (metoodikad, materjalid, õppevahendid, õppekeskkond, õpetajakoolituse võimalused jne) — head näited ei jõua praktikast laiema üldsuseni.
8. Personaalse õpidisaini koolitused või peer-to-peer koolitused, et koolimeeskonnad saaks osa Education Estonia edulugudest ning mõistaks neid edasi kanda/rääkida.

b) Kutseharidus (Eesti Kutseõppe Edendamise Ühing)

Hetkeseis: vaja süsteemselt alustada rahvusvahelistumisega kutsehariduses. Tugevad valdkonnad: disain, loodusharidus, meditsiin, lennundus.

1. Disainida tööampsud, mida koolitusena pakkuda välisriigi töötajatele, kes tulevad Eestisse tööle, kui ka siin viibivatele võõrtöölisele.
2. Konsultatsiooniteenuste pakkumine, nt kogemusõpe (nt praktika korraldus + VÕTA kasutamine); töökohapõhine õpe (nt IT-valdkonnas), juhtõpetajate koolitus.
3. Turundusvõimekuse tõstmine, sh inglise keelse kodulehe loomine ekspordivõimekusega kutsehariduse teenustele.

c) Kõrgharidus

Hetkeseis (Eesti Rektorete Nõukogu / ülikoolid): ülikoolide poolne rahvusvahelistumine töötab, kuid vaja luua kõikide ülikoolide osalusel tugevam võimekus haridusteenuste ekspordiks.

1. Luua Estonian University SA e-ülikooli vormis, mis on suunatud inglise keelse tasemeõppe pakkumisele. Lisaks võimalik pakkuda täienduskoolitusi ning mikrokraadi õpet, konsultatsiooniteenuseid.

2. Haridusteenuste ekspordivõimaluste kokku viimine Study in Estonia meetmetega, et toetada ühtset turundusvõimekust.
3. Olulise ekspordivõimekuse kasvatamise osana näha ministrite ja teiste tippjuhtide välisvisiitide delegatsioonis osalemist – võimalus sihtriikide vajaduste tundma õppimiseks.
4. Haridusturunduse valdkonna MA ja PhD uurimisteemade tellimine Eesti ülikoolidelt – oluline sisend pikaajaliseks haridusteenuste ekspordiedukuse seireks.
5. Globaalse nähtavuse ning tuntuse tugevdamiseks luua globaalne Education Estonia agentide võrgustik koostöös Study in Estoniaga.

Hetkeseis (Rakenduskõrgkoolide Rektorete Nõukogu / rakenduskõrgharidus): olemas valdkondlik haridusteenuste ekspordivõimekus, mille tugevdamine vajab kesket turundustuge.

1. Välja selgitada temaatilised koolitusmeetmed, mida pakkuda Eestist väljaspoole. Nt Lennuakadeemial on soov kujuneda regionaalseks koolituskeskuseks (HUB). Võimalus ka õppejõudude vahetuseks.
2. Mikrokraadide pakkumiseks vajalik toetav arendustegevus. Luua teenuste pakettid fookusega ümber- ja täiendusõppele.
3. Turundustugi, kuna koolid väikesed. Vaja sihtrühmade analüüsituge, teenuste skaleerimise tuge. Turunduskanalite osas soov kasutada Study in Estonia platvormi edasiarendust (juba toimiv kvaliteedimärk, mida ka laialdaselt tuntakse).

II Erasektori haridusteenuste arendamise vajadused ja võimalused

Hetkeseis: haridusteenuste ekspordivõimekuse kasvuks vaja turundustuge, sihtriikide ärivõimaluste tundmist, äridiplomaatilist tuge sihtriikides vajalike kontaktide leidmiseks.

a) EdTech Estonia

1. Olulisim oodatav tugi riigilt on eelkõige turundustugi – oluline Education Estonia tegevuste mahukam jätkamine.
2. Sihtturgude tundmine ning vajaduste teadmine – Education Estonia äriseminarid, VM äridiplomaatia ja majandusametnike võrgustik.
3. Haridusteenuste vajaduste ja võimaluste loomine riigi poolt – mikroteenuste soodustamine, EdTech võrgustiku toetamine.
4. Messidel osalemise toetamine.

LISA 3 Tugevused ja võimalused

Võrdsed võimalused ja kaasav haridus

- **Eestis on kvaliteetne haridus kõigile võrdselt ligipääsetav, kooliõpilastele on tagatud mitmed hüved.** Hariduse omandamine ei sõltu vanemate sotsiaalmajanduslikust taustast ega õpilase soost, sest riik ja kohalik omavalitsus toetavad kõigi laste kooliteed. Õpilastele on tagatud vajaduspõhiselt toetused, tasuta soojad koolilõunad, õppematerjalid, koolitransport, meditsiiniteenused ning tundide välised huvitegevused koolis.
- **Eesti kool toetab kõigi õpilaste arengut.** Nii alus- kui üldharidusasutustes töötavad õpetajate kõrval logopeedid, sotsiaal- ja eripedagoogid ning psühholoogid. Õpilase õppe- ja tugivajadused katab kodukohalähedane tugivõrgustik. Koolid saavad riigilt täiendavat rahalist tuge hariduslike erivajadustega laste haridustee edendamiseks. Digitaalsed lahendused võimaldavad õppida endale sobivas tempos, ajal ja kohas.
- **Haridus- ja sotsiaalsüsteemi koostöö vähendab ebavõrdsust.** Riiklikul ja kohalikul tasandil toetatakse nii lasterikkaid kui ka finantsiliselt kehvemates oludes perede lapsi ja peresid erinevate toetuste, täiendavate puhkuste jm näol, mis aitavad kindlustada õpilaste võrdset juurdepääsu haridusele.

Digiharidus

- **Eesti haridus, teadus, noorte- ja keelevaldkond on üha digitaalsem ja nutikam, olulisel kohal on digioskused ja -pädevused.** Eestis kasutatakse laialdaselt erinevaid nutikaid lahendusi, koolides õpetatakse digioskuseid. **Eesti koolides õpetatakse keerukamaid digioskuseid, noored on nutikad ja neil on vajalikud digioskused.** Kaasaegne digitaristu võimaldab õpetada noortele oskusi, mis muudab neid digikeskkondade tarbijatest ka loojateks. Kõikidel haridustasemetel on laialdasel võimalusel õppida robotikat, IT-aineid, disaini, LTT aineid. Üldhariduskoolides on mobiilsed ja nutikad õppelaborid, mis aitavad kaasa koolide omavahelisele koostööle, parimate praktikate jagamisele ning õpilaste meeskonnatööoskuste arengule. Simulaatorid aitavad kutsehariduse muuta praktilisemaks ning pakkuda tööandjatele praktiliste oskustega uusi töötajaid. Noorte valdkonnas on välja töötatud virtuaalsed lahendused, mis võimaldavad noortele tutvustada elukutseid. Digipädevuste tasemetöö näitab, et 84% põhikooli lõpetajatest on vähemalt kesktasemel digitaalsed oskused.
- **Eesti koolides on kaasaegne IT-taristu ning digiõpikud.** Eesti hariduse digipööre sai alguse juba 1990datel, järjepidev digioskuste väärtustamine on aidanud luua nutikat ühiskonda ja riiki. Riik paneb erilist rõhku koolide digitaristute kaasajastamisele (eriti maa- ja majanduslikult vaesemates piirkondades), tagab koolidele laialdaselt digitaalseid ja nutikaid seadmeid ning digitaalseid õppematerjale kõikidele haridustasemetele. **Eesti haridus asub pilves, koolikoti asemel kantakse teadmisi.** Lisaks digivaldkonna oskuste ja teadmiste õpetamisele, kasutatakse Eesti hariduses laialdaselt erinevaid nutikaid lahendusi: digitaalne klassipäevik, digitaalne hindamine, mitmed digitaalsed andmebaasid ja teadmiste kogud, digiõpikud ja e-õppematerjalid, rääkimata erinevatest rakendustest ja programmidest. **Eesti kool asub pilves, kuid digi kõrval väärtustatakse ka paberõpikut ja käelist tegevust.** Erinevad e-lahendused on aidanud muuta õpilaste koolikoti kergemaks, mis aitab raske koolikoti asemel kanda teadmisi, parandada rühti ja muuta õppimise nutikamaks.

- **Digipööre loob Eesti elanikele võimalused kasutada kaasaegseid digitaalseid ja nutikaid lahendusi nutikalt ja efektiivselt õppimiseks ja õpetamiseks.** Elanikel on kaasaegsed digioskused, digitaalne kirjaoskus ja teadmised kaasaja väljakutsetele vastamiseks.
- **Digipöörde eduloo alustalaks on laialdane koolide autonoomia ja otsustusvabadus, õpetajate professionaalse arengu ja koolide toetamine, kaasaegne taristu, kiire internet ning koolide omavaheline koostöö koos isiklike nutiseadmete eesmärgistatud kasutamisega.** Uute algatustega liitumine on koolidele ja õpetajatele vabatahtlik — alles lõppjärgus aidatakse viimased kohustuslikus korras järgi.
- **Riigi ja erasektori koostöö aitab nutikamalt õppida.** Hariduse e-teenuseid ja õppeprotsesse arendatakse avatud koodidega, andes erasektorile võimaluse haridussüsteemi edenemisesse panustada. Riik toetab haridustehnoloogia ettevõtete loomist ja kasvamist.
- **Eesti panustab IT riigina jõudsalt IKT õpetamise arengu tagamisse ja kõrgkooli lõpetajate IT- alaste oskuste arendamisse.**

Alusharidus

- **Eesmärgistatud alusharidus on tulevikuteadmiste alus.** Eestis on koolieelsed lasteasutused haridusasutused, kus sisulise tegevuse aluseks on riiklik õppekava, mis toetab lapse eakohast ja mitmekülgset arengut ning kus minimaliseeritakse sotsiaalmajanduslikust taustast tingitud mahajäämus.
- **Lasteaed ja vanemad on partnerid.** Lasteaiad aitavad koos vanematega toetada iga lapse individuaalset arengut. Vanemad saavad vajadusel abi maakondlikest nõustamiskeskustest.
- **Alusharidus on kättesaadav ja kvaliteetne, õpetajad on kõrgelt kvalifitseeritud.** Umbes 94% 4 kuni 7-aastastest lastest käib lasteaias. 68% koolieelse lasteasutuse õpetajatest ja 99% juhatajatest omab kõrgharidust (bakalaureuse või magistrikraadi). Tugispetsialistide (eripedagoog ja logopeed) olemasolu aitab lasteaias õigeaegselt sekkuda ja laste arengut tõhusamalt toetada.

Üldharidus

- **Üldharidus aitab omandada põhioskused ja -teadmised ning üldpädevused, mis on heaks stardiplatvormiks edasiõppimisel ja elus hakkamasaamisel.** Põhihariduse üheks ülesandeks on suurenda laste õpihuvi ning arendada nende pädevusi ja oskusi. Õpilaste võimalused osaleda huviringide töös nii koolis ja väljaspool kooli aitavad neil selgusele jõuda oma huvides ja võimetes ning loovad hea aluse elukestvaks õppeks.
- **Eesti haridussüsteem on nutikas — eesmärgiks on õppida efektiivselt, kasutades aega maksimaalselt õpilase arengu toetamiseks.** Eesti kooliaasta on lühike ning pakub küllaldaselt puhkehetki — Eestis on neli koolivaheaega lisaks suvevaheajale. Eesti õpilane kulutab nädalas keskmiselt 25 tundi ja 45 minutit õppimisele koolis, mis on vähem kui 3/4 OECD riikides. Õppimine on praktiline, vaatame faktiteadmistest kaugemale, kujundame tulevikutegijaid. Eesti haridussüsteemis väärtustatakse faktiteadmiste asemel seostatud, praktilisi ja edasiarendatavaid teadmisi ning oskusi. Loov- ja uurimistöodel, õuesõppel ning projektõppel on kindel koht õppetöös.
- **Kujundav hindamine toetab õpilase arengut, kesksed testimised jäävad minevikku.** Eesti koolis ei ole hindamise eesmärgiks enam niivõrd kontrollida õpilase

teadmisi, kuivõrd suunata ja toetada õpilase arengut ja õppimist, motiveerides neid õppima õhinaga ning aidata õpilasel ja õpetajal jälgida õpilase individuaalset arengut. Keskseid testimisi kasutatakse õpetamise kohandamiseks õpilaste vajadustele ja eripärale, õpilase arengu jälgimiseks ja õpilase toetamiseks, kujunemaks ennast juhtivaks õppijaks. Üleriigilised küsitlused annavad rahulolu kõrval ka tagasisidet õpilase õppimise harjumustest, mis aitavad samuti õpet paremini kohandada.

- **Eesti üldharidus on maailmas tipus.** PISA tulemused näitavad, et Eesti 15-aastased õpilased on Euroopa parimad ja maailma tipus.
- **Eesti haridussüsteemis on seatud eesmärgiks osapoolte rahulolu suurendamine.** Tsentraalselt viiakse läbi rahuloluküsitlused õpilaste, vanemate, õpetajate ja vilistlaste hulgas, mis aitavad õppe- ja töökeskkonda muuta õppimist ja arengut toetavamaks. Kõikidele koolidele kindlustatakse tagasiside. 2019. aasta rahuloluküsitluses osalesid üldhariduskoolide 4., 8. ja 11. klassi õpilased ning täiskasvanute gümnaasiumite õpilased, kokku 492 koolist üle Eesti.

Koolivõrk

- **Koolikeskkond on kaasaegne ja tulevikku vaatav.** Eestis on üha kaasaegsemad koolihooned ning rohkem vajadustele ja võimalustele vastav koolivõrk.
- **Koolidel on vabadus õppetöö korraldamisel ja elluviimisel.** Kohalik omavalitsus ja kool otsustavad suurema osa oma töö korralduse üle autonoomselt, ressursside jagamisest õpetajate palkamise ja õppekavade koostamiseni.

Õpetajad

- **Õpetajaamet on ühiskonnas üha enam väärtustatud.** Üha enam asutakse õppima õpetajaks, lasteaiaõpetaja eriala on kõige populaarsem eriala ülikoolides. Õpetajakoolitust pakuvad ülikoolid magistritasemel lähtudes kutsestandardist.
- **Eesti õpetajad ja koolijuhid on autonoomsed, professionaalsed ja edasipürgivad.** Lisaks formaalõppele täiendavad õpetajad ja koolijuhid end regulaarselt.

Eesti keel

- **Eesti keel on elujõuline.** Eesti keelt kasutatakse üha laialdasemalt, pidevalt arendatakse oskussõnavara, eesti keele õppimine nii Eestis kui ka välismaal on üha kasvav. Eesti keele digitaalset elujõudu iseloomustab keeletehnoloogia areng – eesti keele masintõlge, kõnetuvastus ja kõnesüntees on tasemel, mis võimaldab neid kasutada igapäevaselt ning leiab järjest rohkem rakendamist erinevates toodetes ja teenustes.
- **Eesti keele õppimine on üha nutikam ja personaalsem.** Riik toetab jõuliselt erinevaid keeleõppetegevusi nii välismaalastele, eestlastele kui ka Eestis elavatele teistele rahvustele. Eesti keelt saab õppida üle maailma erinevates ülikoolides. Kättesaadavad on põnevad ja nutikad digitaalsed keeleõppevahendid, Riik on loonud terviklikud algtaseme ja edasijõudnute eesti keele kui teise keele e-kursused.
- **Eesti keele õppimine on lihtne.** Eesti keel pole küll kõige lihtsam keel maailmas, kuid oleme teinud selle õppimise nii lihtsaks kui võimalik – digitaalsed ja nutikad lahendused, keelekümblus.
- **Eestis väärtustatakse mitmekeelsust.** Eesti õpilased õpivad vähemalt kahte võõrkeelt põhikoolist kuni gümnaasiumihariduse lõpuni ning saavutavad häid tulemusi. Võõrkeele õpingutega alustatakse varakult ning inglise, prantsuse, saksa ja

vene keeles saab gümnaasiumi lõpus sooritada rahvusvaheliselt tunnustatud keeleeksamit. Eesti tööturul on mitme keele oskus hinnas.

Noorsootöö ja huviharidus

- **Noored on kaasatud, ühendatud ja võimestatud.** Eesti noorte võimalused on avaramad kui kunagi varem: noortega koos kavandatud tegevused, nende kaasamine, tihe rahvusvaheline koostöö, rahvusvahelised mobiilsusprogrammid ja projektid, renoveeritud noorsootöösasutused, koolitused ning võimalus rääkida kaasa ühiskonnaelus.
- **Eesti nutikas noorsootöö on eeskujuks.** Nutikate lahenduste eesmärk on teha noorsootööd senisest tõhusamalt ja tulemuslikumalt ning see **aitab paremini noorteni jõuda ja nende probleeme lahendada**. Riik panustab jõuliselt noorte tõrjutusriski ennetamisse ning vähemate võimalustega noortele paremate võimaluste loomisesse. Nutikas noorsootöö on maailmale eeskujuks, aidates kaasaja võimalusi maksimeerides jõuda iga nooreni.
- **Noorte osalus noorsootöös on kõrge.** Eesti noored osalevad aktiivselt noorsootöös, nt avatud noortekeskuste, huvikoolide, huviringide, noorteühingute, osaluskogude, laagrite, malevate töös. Noored omandavad noorsootöö kaudu olulisi teadmisi ja oskusi (nt keelte-, analüüsi, probleemilahendamise, meeskonnatööoskused), mis on hinnatud nii haridussüsteemis, tööturul kui ka ühiskonnas üldiselt. Noorsootöö tegevused suurendavad võimalusi noorte loovuse arendamiseks ning omaalgatuseks ja ühistegevuseks, vähendavad noorte tõrjutusriski, suurendavad noorte kaasatust ja parandavad nende tööhõivevalmidust ning toetavad noorte aktiivset osalust kogukonnas ja otsusprotsessis.
- **Noorsootöötajad on kõrgelt kvalifitseeritud.** Eestis on noorsootöö eriala võimalik omandada ülikoolis nii bakalaureuse- kui magistritasemel. Tasemeõppele lisaks pakutakse täiendõpet valdkondliku koolitussüsteemi kaudu. Noorsootöötaja kvalifikatsiooninõuded on kinnitatud kutsestandardiga.
- **Noortel on laialdased võimalused rääkida kaasa ühiskonnaelus ning noorte hääl kõlab.** Riik panustab kohalike omavalitsute kõrval noorte kaasamise suurendamisse. Valimisiga on alandatud 16. eluaastale kohalikel valimistel, üha enam osaletakse noortevolikogude töös ning neist on saanud kohalikele omavalitsustele tugevad partnerid.
- **Huviharidus aitab avastada talenti ja pakub laialdasi võimalusi hobidega tegelemiseks.** Formaalaridussüsteemi kõrval aitab huviharidus ja mitteformaalne õppimine avastada noorte talente ja toetada nende arendamist. Huvikoolid ja huvitegevused pakuvad laia erialade valikut. Eestis on hea koostöö huvikoolide ja üldhariduskoolide vahel – ühiselt kasutatakse ja planeeritakse ressursse ning aidatakse noortel tegeleda endale huvipakkuvaga.

Oskused ja täiskasvanuharidus

- **Eesti tööturg ja õppimine käivad käsikäes.** OSKA valdkondlikud uuringud aitavad varasemast paremini hoida Eesti haridussüsteemi kaasaegsena ja õpetada oskusi, mida tuleviku ühiskond ja tööandjad vajavad. Tööandjad räägivad kaasa tööturuvajadustele vastavate oskuste õpetamisel ning panustavad kvaliteedihindamisse.
- **Poolleli jäänud õpingute jätkamine ja uute oskuste omandamine on populaarne.** Viimase kolme aasta jooksul on omandanud uusi oskusi ja teadmisi üle 41 tuhande täiskasvanu üle Eesti. Täiskasvanute gümnaasiumid pakuvad õppijatele paindlikke

võimalusi ja tugiteenuseid. Ümberõpe on populaarne. Eestlaste osalemine täiskasvanuhariduses on läbi aegade kõrgeim – ca viiendik Eesti elanikest vanuses 25-64 osales eelmisel aastal koolitustel. See on Euroopa Liidus neljas näitaja.

Kutseharidus

- **Kutseharidus vastab üha enam ühiskonna ootustele ja vajadustele, kutse omandamise populaarsus kasvab.** Kutsehariduse ühiskondlik maine on aina kõrgem, väärtustatakse kutseoskusi, ning üha rohkem omandatakse praktiline eriala, mis on tööandjate seas hinnatud. Kutseharidus on pidevas muutumises: õppekavasid uuendatakse selleks, et kutseõppe sisu oleks ajakohane ja tööturu vajadustele vastav.
- **Kutseõppe on kaasaegne ja paindlik ning lõpetajatel on praktilised oskused tööle asumiseks.** Viimastel aastatel on uuendatud õppekavade kõrval ka palju taristut – uued koolihooned ja IT lahendused. Lisaks on kutseõppuritel võimalik omandada oskusi ja teadmisi õpipoisina, valikuaastal või osaleda vahetusprogrammis. Kutsehariduse lõpetajale annab tööturul eelise laialdaselt tunnustatud ja hinnatud kutsetunnistus.

Kõrgharidus ja teadus

- **Eesti kõrgharidus on kaasaegne, tööturu nõudmistele ja vajadustele vastav ning paindlik.** Eesti ülikoolidel on laialdane autonoomia, kuid riik toetab teadust ja kõrgharidust nii baas- kui ka tulemusrahastusega. Vajalike spetsialistide ettevalmistuse prognoosimisel toetatakse OSKA analüüsidele. Erialastipendiumitega motiveeritakse noori riigile prioriteetseid erialasid õppima. Õppimine on paindlik (varasemate õpi- ja töökogemuste arvestamine, erinevad õppevormid) ning kättesaadav (riiklikud toetused ja riiklikult tagatud õppelaen, tasuta eestikeelne kõrgharidus).
- **Eesti panustab IT riigina jõudsalt IKT õpetamise arengu tagamisse ja kõrgkooli lõpetajate IT-alaste oskuste arendamisse.** Prioriteediks on ettevõtlusõppe moodulite jõudmine ettevõtlusõppe programmi toel iga soovi avaldanud üliõpilase õppekava osaks, eesmärgiga arendada õppurites ülekantavaid pädevusi ning süstiga noortesse ettevõtlikku hoiakut olenemata õpitavast erialast.
- **Eesti kõrgharidus ja teadus on väga rahvusvahelised, väärtustatakse koostööd ning välisteadmised on kõrgelt hinnatud.** Sajad teadustöötajad ja õpilased osalevad erinevates õpirände- ja mobiilsusprogrammides, viies Eesti kogemusi ja teadmisi teistesse riikidesse, aga tuues tagasi ka väga väärtuslikke praktikaid mujalt.
- **Eesti on üha atraktiivsem sihtkoht välistudengitele nii lühiajaliseks vahetuseks kui kraadiõppeks.** Eestis tudengkonnast kaheksandik on välismaalt, kokku on välistudengeid 125 erinevast rahvusest.
- **Väärtustame kõrgharidust, mis annab tööturul eelise.** Kõrghariduse omandamine on üha kasvav: 47% 30-34-aastastest elanikest on kõrgharidusega.
- **Koos jõutakse kaugemale, koostöös peitub jõud.** Eesti on üks edukamaid Horisont 2020 programmist taotlejaid.
- **Eestis tehakse tippteadust.** 10% maailmas enamtsiteeritud teadusartikli hulka kuuluvate Eesti kõrgetasemeliste artiklite osakaal on 8,2%.